

TỪ NÉT ĐẸP VĂN HÓA DÂN TỘC ĐẾN GIÁO DỤC THẨM MỸ CHO HỌC SINH

Nguyễn Thị Kim Phượng

Trường Đại học Thủ Dầu Một

Email: phuongntk@tdmu.edu.vn.

Tóm tắt: Văn hóa dân tộc Việt Nam là kho tàng tinh hoa kết tinh từ lịch sử lâu đời là nguồn tài sản tinh thần quý giá chứa đựng giá trị chân - thiện - mỹ, góp phần hình thành nhân cách và bản sắc con người Việt. Trong bối cảnh hiện nay, học sinh ngày càng ít tiếp xúc trực tiếp với các giá trị văn hóa truyền thống, dẫn đến hạn chế về nhận thức, thẩm mỹ và hành vi ứng xử văn hóa. Bài viết phân tích vai trò của nét đẹp văn hóa dân tộc trong giáo dục thẩm mỹ, chỉ ra những biểu hiện thực tiễn còn hạn chế, đồng thời đề xuất một số giải pháp tích hợp giá trị văn hóa dân tộc vào dạy học nghệ thuật và hoạt động trải nghiệm sáng tạo. Qua đó, góp phần bồi dưỡng cho học sinh năng lực cảm thụ cái đẹp, tình yêu quê hương, lòng tự hào dân tộc và ý thức giữ gìn bản sắc văn hóa Việt Nam

Từ khóa: Văn hóa dân tộc, giáo dục, thẩm mỹ, nghệ thuật, học sinh, bản sắc văn hóa.

Nhận bài: 11/12/2025; Biên tập: 12/12/2025; Phản biện: 14/12/2025; Duyệt đăng: 20/12/2025.

1. Đặt vấn đề

Trong tiến trình phát triển của nhân loại, văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, là sức mạnh nội sinh bền vững của mỗi dân tộc. Đối với Việt Nam, nét đẹp văn hóa truyền thống từ ngôn ngữ, trang phục, lễ hội đến nghệ thuật dân gian không chỉ phản ánh lịch sử và tâm hồn dân tộc mà còn là chìa khóa để giáo dục con người hướng thiện. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng, thế hệ trẻ Việt Nam đang có nhiều cơ hội tiếp cận những xu hướng văn hóa, nghệ thuật đa dạng của thế giới. Tuy nhiên, điều này cũng đặt ra thách thức lớn: làm thế nào để học sinh tiếp thu tinh hoa nhân loại mà vẫn giữ được bản sắc dân tộc, biết trân trọng cội nguồn và hiểu giá trị văn hóa truyền thống. Văn hóa dân tộc Việt Nam vốn giàu tính nhân văn, phong phú về loại hình nghệ thuật, độc đáo trong phong tục, tín ngưỡng và đời sống thẩm mỹ. Những giá trị đó không chỉ là di sản của quá khứ mà còn là nền tảng quan trọng cho sự phát triển của con người Việt Nam trong thời đại mới.

Chính vì vậy, việc đưa nét đẹp văn hóa dân tộc vào giáo dục thẩm mỹ cho học sinh là yêu cầu cấp thiết, nhằm giúp các em cảm thụ được vẻ đẹp nghệ thuật truyền thống, xây dựng tình yêu quê hương đất nước, đồng thời hình thành nhân cách, năng lực thẩm mỹ và ý thức giữ gìn bản sắc văn hóa. Tuy nhiên, thực tế hiện nay cho thấy việc giáo dục văn hóa dân tộc thông qua các môn học, đặc biệt là Nghệ thuật, vẫn còn hạn chế ở nhiều trường học: nội dung chưa phong phú, phương pháp thiếu hấp dẫn, học sinh chưa được trải nghiệm nhiều hoạt động sáng tạo liên quan đến di sản văn hóa. Điều đó đặt ra nhu cầu nghiên cứu, đề xuất những giải pháp hiệu quả, thiết thực hơn trong dạy học.

Xuất phát từ thực tiễn đó bài viết được thực hiện nhằm làm rõ vai trò của văn hóa dân tộc trong giáo dục thẩm mỹ, đồng thời đề xuất những biện pháp tích hợp sáng tạo, giúp học sinh không chỉ học cái đẹp mà còn sống trong cái đẹp, nuôi dưỡng tâm hồn, nhân cách và niềm tự hào dân tộc.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm văn hóa dân tộc và giáo dục thẩm mỹ

Văn hóa dân tộc là toàn bộ những giá trị vật chất và tinh thần do một dân tộc sáng tạo, tích lũy và truyền lại qua nhiều thế hệ, thể hiện bản sắc riêng, lối sống, tư duy và tâm hồn của cộng đồng dân tộc đó. Văn hóa dân tộc Việt Nam được hình thành trong quá trình lịch sử lâu dài của lao động, đấu tranh dựng nước và giữ nước, kết tinh trong ngôn ngữ, trang phục, phong tục, tín ngưỡng, nghệ thuật, ẩm thực và các mối quan hệ ứng xử nhân văn. Nét đẹp của văn hóa dân tộc không chỉ nằm ở hình thức biểu hiện mà còn ở chiều sâu tư tưởng - ở những giá trị chân, thiện, mỹ làm nên cốt cách con người Việt Nam.

Giáo dục thẩm mỹ là quá trình hình thành ở con người năng lực cảm thụ, đánh giá và sáng tạo cái đẹp trong cuộc sống và nghệ thuật, từ đó nuôi dưỡng cảm xúc, định hướng hành vi và hoàn thiện nhân cách. Thông qua giáo dục thẩm mỹ, học sinh được rèn luyện khả năng nhận ra cái đẹp quanh mình, biết trân trọng, yêu quý và sáng tạo ra cái đẹp, hướng tới cuộc sống hài hòa, nhân văn.

Như vậy, văn hóa dân tộc và giáo dục thẩm mỹ có mối quan hệ hữu cơ, bổ sung và nâng đỡ lẫn nhau. Văn hóa dân tộc là nguồn chất liệu phong phú giúp giáo dục thẩm mỹ trở nên gần gũi, sinh động; còn giáo dục thẩm mỹ lại chính là con đường giúp học sinh cảm nhận, thấu hiểu và kế thừa những giá trị tinh hoa của văn hóa dân tộc, qua đó hình thành nhân cách và bản sắc văn hóa Việt trong thời đại mới.

2.2. Mối liên hệ giữa văn hóa dân tộc và giáo dục thẩm mỹ

Văn hóa dân tộc chính là nguồn chất liệu quý giá và phong phú để giáo dục thẩm mỹ cho học sinh. Những giá trị văn hóa truyền thống như âm nhạc dân gian, lễ hội, trang phục, kiến trúc hay nghệ thuật tạo hình dân tộc không chỉ phản ánh bản sắc, tâm

hồn của con người Việt Nam mà còn chứa đựng vẻ đẹp thẩm mỹ sâu sắc. Thông qua việc tìm hiểu, trải nghiệm và sáng tạo trên nền tảng các giá trị ấy, học sinh được rèn luyện khả năng cảm thụ, nhận thức rõ hơn về cái đẹp trong văn hóa truyền thống, từ đó biết trân trọng, giữ gìn và phát huy bản sắc dân tộc. Giáo dục thẩm mỹ gắn với văn hóa dân tộc còn giúp các em phát triển năng lực sáng tạo, thể hiện cảm xúc và ý tưởng cá nhân qua nghệ thuật, đồng thời hình thành nhân cách, bồi dưỡng tình yêu quê hương, đất nước. Có thể nói, khi văn hóa dân tộc trở thành chất liệu nuôi dưỡng thẩm mỹ trong nhà trường, thì quá trình giáo dục không chỉ dừng lại ở việc “dạy cái đẹp”, mà còn là hành trình nuôi dưỡng tâm hồn, xây dựng con người Việt Nam giàu lòng nhân ái, tự hào và sáng tạo.

2.3. Vai trò của văn hóa dân tộc trong giáo dục thẩm mỹ

Văn hóa dân tộc giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong giáo dục thẩm mỹ bởi đó là nơi lưu giữ, kết tinh và truyền tải những giá trị cao đẹp của dân tộc qua các thế hệ. Mỗi yếu tố văn hóa từ ca dao, dân ca, tranh dân gian, trang phục truyền thống, kiến trúc cổ đến các lễ hội dân gian đều ẩn chứa những thông điệp thẩm mỹ sâu sắc, thể hiện quan niệm của cha ông về cái đẹp, cái thiện và lẽ sống. Khi được đưa vào nhà trường, những giá trị ấy trở thành nguồn chất liệu quý giá giúp học sinh rèn luyện khả năng cảm thụ nghệ thuật, phát triển thị hiếu thẩm mỹ lành mạnh và nuôi dưỡng tâm hồn hướng thiện.

Thông qua việc tiếp cận văn hóa dân tộc, học sinh không chỉ được học cái đẹp mà còn được sống trong cái đẹp, cảm nhận vẻ đẹp của lao động, của thiên nhiên, của tình người trong từng tác phẩm và phong tục. Quá trình ấy giúp các em hiểu hơn về cội nguồn văn hóa, tự hào về truyền thống dân tộc, đồng thời biết tôn trọng và sáng tạo giá trị mới trên nền tảng văn hóa Việt Nam.

Như vậy, văn hóa dân tộc không chỉ là nền tảng nội dung cho giáo dục thẩm mỹ mà còn là động lực tinh thần giúp học sinh phát triển nhân cách toàn diện. Giáo dục thẩm mỹ gắn với văn hóa dân tộc chính là con đường hiệu quả để bồi dưỡng tâm hồn, định hướng giá trị và hình thành bản sắc văn hóa Việt cho thế hệ trẻ trong thời kỳ hội nhập quốc tế.

2.4. Giáo dục thẩm mỹ trong trường học

Giáo dục thẩm mỹ trong trường học giữ vai trò to lớn trong việc hình thành nhân cách, phát triển tư duy sáng tạo và cảm xúc nghệ thuật cho học sinh. Thông qua các hoạt động nghệ thuật như âm nhạc, mỹ thuật, sân khấu, văn học hay các trải nghiệm văn hóa dân tộc, học sinh được cảm nhận và thể hiện cái đẹp trong đời sống. Giáo dục thẩm mỹ không chỉ giúp học sinh biết thưởng thức, sáng tạo nghệ thuật mà còn bồi dưỡng thái độ sống tích cực, biết yêu thương, trân trọng giá trị cái đẹp, hướng đến những chuẩn mực chân - thiện - mỹ.

Đặc biệt, ở cấp THCS - giai đoạn học sinh hình thành thế giới quan và nhân sinh quan - giáo dục thẩm mỹ góp phần quan trọng trong việc định hướng lối sống, ứng xử văn hóa và phát triển năng lực cảm xúc. Khi các giá trị văn hóa dân tộc được đưa vào nội dung giáo dục, học sinh sẽ nhận ra rằng cái đẹp không chỉ là hình thức bên ngoài, mà còn là vẻ đẹp trong tâm hồn, trong cách sống, cách nghĩ và tình yêu quê hương, đất nước. Bên cạnh đó, việc trải nghiệm nghệ thuật và văn hóa còn giúp các em phát triển khả năng quan sát, phân tích, sáng tạo và giải quyết vấn đề một cách linh hoạt, đồng thời hình thành năng lực thẩm mỹ bền vững.

Hơn nữa, giáo dục thẩm mỹ còn tạo điều kiện để học sinh tự tin thể hiện ý tưởng, giao lưu và học hỏi lẫn nhau, hình thành tinh thần hợp tác, tôn trọng sự khác biệt và phát triển các giá trị xã hội tích cực. Khi nhà trường, gia đình và cộng đồng cùng phối hợp trong việc tạo môi trường nghệ thuật và văn hóa phong phú, học sinh sẽ hình thành được một nhân cách toàn diện, giàu cảm xúc, có tư duy sáng tạo, đồng thời nuôi dưỡng tình yêu văn hóa dân tộc, niềm tự hào dân tộc và trách nhiệm với cộng đồng.

2.5. Thực trạng giáo dục thẩm mỹ gắn với văn hóa dân tộc trong trường học

Hiện nay, nhiều trường học tại Việt Nam đã bắt đầu quan tâm đến việc giáo dục thẩm mỹ gắn với văn hóa dân tộc, thể hiện qua các hoạt động như dạy hát dân ca, vẽ tranh dân gian, tổ chức ngày hội văn hóa, triển lãm mỹ thuật với chủ đề truyền thống, hay các câu lạc bộ nghệ thuật dân gian. Những hoạt động này giúp học sinh được trực tiếp trải nghiệm, cảm nhận và khám phá giá trị thẩm mỹ cũng như bản sắc văn hóa Việt Nam.

Tuy nhiên, thực trạng vẫn còn nhiều hạn chế. Nội dung chương trình môn Nghệ thuật chưa thực sự tích hợp hệ thống các yếu tố văn hóa dân tộc, dẫn đến việc giáo dục thẩm mỹ còn mang tính hình thức, thiếu chiều sâu và chưa khai thác triệt để các giá trị tinh thần, nghệ thuật. Một số giáo viên chưa có đầy đủ năng lực hoặc phương pháp sáng tạo để hướng dẫn học sinh khai thác các giá trị văn hóa trong quá trình học. Đồng thời, ảnh hưởng của văn hóa hiện đại, mạng xã hội và các xu hướng quốc tế đôi khi làm học sinh ít quan tâm hoặc thiếu nhận thức về giá trị văn hóa truyền thống.

Nhìn chung, giáo dục thẩm mỹ gắn với văn hóa dân tộc ở nhà trường đang bước đầu phát triển nhưng chưa đồng bộ, thiếu các mô hình sáng tạo và chưa thực sự trở thành một phần chiến lược giáo dục toàn diện. Đây là cơ sở để đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục thẩm mỹ, giúp học sinh vừa phát triển năng lực cảm thụ cái đẹp, vừa hiểu, trân trọng và gìn giữ những giá trị văn hóa dân tộc quý báu.

2.6. Giải pháp phát huy nét đẹp văn hóa dân tộc trong giáo dục thẩm mỹ

2.6.1. Tích hợp nội dung văn hóa dân tộc trong chương trình môn Nghệ thuật

Việc tích hợp nội dung văn hóa dân tộc trong chương trình môn Nghệ thuật là hướng đi giàu ý nghĩa, góp phần nuôi dưỡng tâm hồn, tình yêu quê hương và khả năng thẩm mỹ cho học sinh. Thông qua các tiết học Mỹ thuật, Âm nhạc, Thủ công hoặc hoạt động trải nghiệm sáng tạo, giáo viên có thể lồng ghép khéo léo những yếu tố văn hóa dân tộc như họa tiết trang trí truyền thống, giai điệu dân ca, nhạc cụ dân tộc, hay nét đẹp của trang phục, lễ hội vùng miền. Những nội dung này không chỉ giúp học sinh hiểu biết sâu hơn về bản sắc văn hóa Việt Nam mà còn tạo cơ hội để các em được trải nghiệm và thể hiện cảm xúc nghệ thuật một cách tự nhiên.

Trong nội dung giảng dạy, giáo viên có thể tích hợp nhiều mảng văn hóa khác nhau. Ở lĩnh vực mỹ thuật, có thể giới thiệu cho học sinh về tranh dân gian Đông Hồ, Hàng Trống; họa tiết trống đồng; hoa văn thổ cẩm của người Tây Nguyên; nghệ thuật sơn mài, gốm Bát Tràng, lụa Vạn Phúc. Qua đó, học sinh nhận thức được sự tinh tế trong đường nét, màu sắc, bố cục và ý nghĩa biểu tượng của từng loại hình. Ở môn âm nhạc, việc đưa dân ca, dân vũ, nhạc cụ truyền thống như đàn bầu, đàn tranh, sáo trúc, trống cơm... vào giảng dạy tạo điều kiện để học sinh được nghe, hát, biểu diễn và trải nghiệm văn hóa âm nhạc của ông cha. Tương tự, các loại hình nghệ thuật biểu diễn như tuồng, chèo, cải lương, múa dân gian cũng là nguồn tư liệu phong phú để học sinh quan sát, cảm nhận và đánh giá vẻ đẹp độc đáo của nghệ thuật truyền thống Việt Nam.

Việc tích hợp nội dung văn hóa dân tộc có thể thực hiện bằng nhiều hình thức linh hoạt. Trong các giờ lý thuyết, giáo viên giới thiệu nguồn gốc, đặc điểm của mỗi loại hình nghệ thuật, kết hợp hình ảnh, video minh họa để học sinh dễ tiếp thu. Trong giờ thực hành, học sinh có thể vận dụng họa tiết dân tộc để sáng tạo tranh, làm đồ thủ công, trình bày sản phẩm nghệ thuật hoặc biểu diễn dân ca, dân vũ. Đối với hoạt động trải nghiệm, nhà trường có thể tổ chức cho học sinh tham quan bảo tàng, di tích, làng nghề, triển lãm nghệ thuật, xem biểu diễn sân khấu truyền thống. Nghệ thuật dân tộc vì vậy không còn nằm trên trang sách mà trở thành trải nghiệm sống động, giúp học sinh hứng thú, chủ động và sáng tạo hơn trong học tập.

Bên cạnh giá trị thẩm mỹ, việc tích hợp văn hóa dân tộc còn mang ý nghĩa quan trọng trong giáo dục nhân cách. Học sinh biết trân trọng công sức và trí tuệ của cha ông, hiểu được giá trị của bản sắc dân tộc, từ đó hình thành lòng tự hào, trách nhiệm trong việc bảo vệ và gìn giữ di sản văn hóa. Trong bối cảnh hội nhập quốc tế, khi nhiều giá trị văn hóa mới du nhập mạnh mẽ, việc giáo dục văn hóa thông qua môn Nghệ thuật giúp thế hệ trẻ có “bản lĩnh văn

hóa”, biết chọn lọc và tiếp thu tinh hoa nhân loại mà vẫn gìn giữ gốc rễ dân tộc.

Như vậy, tích hợp nội dung văn hóa dân tộc trong môn Nghệ thuật không chỉ nâng cao chất lượng dạy học, tạo ra các giờ học hấp dẫn và gần gũi với đời sống văn hóa Việt Nam, mà còn góp phần nuôi dưỡng tâm hồn, nhân cách và ý thức công dân cho học sinh. Đây là nhiệm vụ quan trọng, cần được triển khai rộng rãi và linh hoạt trong các nhà trường hiện nay, nhằm xây dựng thế hệ học sinh vừa có kiến thức, vừa có tình yêu quê hương đất nước, và có khả năng sáng tạo trên nền tảng giá trị truyền thống dân tộc.

2.6.2. Tổ chức hoạt động trải nghiệm - sáng tạo nghệ thuật

Tổ chức hoạt động trải nghiệm - sáng tạo nghệ thuật là một hình thức dạy học hiện đại, giúp học sinh được trực tiếp tham gia vào quá trình khám phá, cảm nhận và sáng tạo nghệ thuật thay vì chỉ tiếp thu kiến thức lý thuyết. Thông qua các hoạt động như tham quan triển lãm, bảo tàng, làng nghề truyền thống; tham dự biểu diễn âm nhạc, kịch, múa rối; hoặc tự thực hành vẽ tranh, nặn tượng, làm đồ thủ công, biểu diễn dân ca - dân vũ, học sinh có cơ hội quan sát thực tế, rèn luyện kỹ năng và thể hiện năng lực nghệ thuật của bản thân. Quá trình trải nghiệm còn giúp các em tăng khả năng tư duy thẩm mỹ, biết đánh giá cái đẹp, hợp tác theo nhóm, tự tin trình bày ý tưởng và sản phẩm.

Đặc biệt, khi hoạt động trải nghiệm được gắn với văn hóa dân tộc, học sinh không chỉ sáng tạo nghệ thuật mà còn tiếp cận những giá trị truyền thống, hiểu hơn về bản sắc, nguồn gốc văn hóa quê hương. Nhờ đó, việc học trở nên sinh động, hấp dẫn, có tính thực tiễn cao và tạo ra sự hứng thú tích cực. Đây là phương pháp góp phần phát triển năng lực, phẩm chất, đồng thời hình thành tư duy nghệ thuật và tình yêu đối với giá trị văn hóa của dân tộc trong học sinh. Thông qua quá trình học bằng trải nghiệm, kết hợp hài hòa giữa lý thuyết - cảm xúc - hành động, học sinh không chỉ tiếp nhận tri thức mà còn phát triển năng lực sáng tạo, tinh thần trân trọng di sản văn hóa, và hình thành tình yêu sâu sắc đối với nghệ thuật dân tộc.

2.6.3. Đánh giá và khuyến khích sự sáng tạo của học sinh

Đánh giá và khuyến khích sự sáng tạo của học sinh là một bước quan trọng để giáo dục thẩm mỹ phát huy hiệu quả và thúc đẩy sự phát triển toàn diện của các em. Trước hết, nhà trường cần xây dựng các tiêu chí đánh giá rõ ràng, tập trung vào năng lực cảm thụ, khả năng sáng tạo và biểu đạt thẩm mỹ của học sinh, thay vì chỉ dựa vào kết quả kỹ thuật hay hình thức bên ngoài. Việc đánh giá cần vừa khách quan vừa khích lệ tinh thần học tập, giúp học sinh nhận ra điểm mạnh, điểm cần cải thiện và định hướng phát triển năng lực cá nhân. Đồng thời,

giáo viên nên áp dụng phương pháp đánh giá đa dạng, kết hợp quan sát quá trình học tập, phản hồi định kỳ và tự đánh giá của học sinh, nhằm tạo nên một bức tranh toàn diện về khả năng sáng tạo và tư duy thẩm mỹ của các em.

Bên cạnh đó, việc tổ chức triển lãm, hội thi văn hóa - nghệ thuật, hoặc các buổi trình diễn sáng tạo sẽ tạo cơ hội để học sinh tự tin thể hiện ý tưởng, trải nghiệm cảm giác thành công và được công nhận. Những hoạt động này không chỉ giúp học sinh rèn luyện kỹ năng giao tiếp, hợp tác nhóm mà còn khuyến khích các em giữ gìn và phát huy giá trị văn hóa dân tộc. Thông qua việc quan sát, học hỏi từ sản phẩm của bạn bè, các em sẽ mở rộng tầm nhìn, phát triển khả năng đánh giá thẩm mỹ, đồng thời hình thành thái độ tôn trọng và yêu mến văn hóa truyền thống.

Hơn nữa, việc khen thưởng và ghi nhận những sáng tạo độc đáo, dù lớn hay nhỏ, sẽ tạo động lực mạnh mẽ cho học sinh tiếp tục tìm tòi, thử nghiệm và phát triển ý tưởng mới. Sự kết hợp giữa đánh giá tích cực, khuyến khích trải nghiệm thực hành và tôn vinh các giá trị văn hóa không chỉ nâng cao năng lực thẩm mỹ mà còn góp phần hình thành nhân cách, nuôi dưỡng sự tự tin, tinh thần sáng tạo và trách nhiệm với cộng đồng. Như vậy, đánh giá và khuyến khích sáng tạo không chỉ là công cụ kiểm tra, mà còn là cầu nối thúc đẩy quá trình giáo dục thẩm mỹ trở nên sống động, ý nghĩa và bền vững.

Bên cạnh nỗ lực của nhà trường, gia đình và xã hội cũng đóng vai trò quan trọng trong việc khuyến khích sáng tạo và giáo dục thẩm mỹ cho học sinh. Cha mẹ cần tạo môi trường gia đình giàu cảm xúc, trân trọng các thành quả sáng tạo của con, khuyến khích các em khám phá sở thích, năng khiếu nghệ thuật và tham gia các hoạt động văn hóa - nghệ thuật. Sự quan tâm, động viên và chia sẻ từ gia đình giúp học sinh cảm thấy tự tin, được ủng hộ và có động lực phát triển bản thân. Đồng thời, cộng đồng và các tổ chức văn hóa - nghệ thuật cũng có thể phối hợp với nhà trường, tổ chức các chương trình, hội thi, triển lãm rộng rãi, tạo cơ hội để các em được tiếp cận, trải nghiệm và thể hiện năng lực sáng tạo trong môi trường thực tế. Sự phối hợp hài hòa giữa nhà trường, gia đình và xã hội không chỉ giúp học sinh phát triển năng lực thẩm mỹ, sáng tạo mà còn nuôi dưỡng tình yêu văn hóa dân tộc, hình thành nhân cách toàn diện và chuẩn bị cho các em trở thành những công dân năng động, có trách nhiệm và giàu cảm xúc.

2.6.4. Đào tạo và bồi dưỡng giáo viên

Đào tạo và bồi dưỡng giáo viên là yếu tố then chốt để nâng cao hiệu quả giáo dục thẩm mỹ dựa trên văn hóa dân tộc. Nhà trường cần tổ chức các khóa tập huấn, bồi dưỡng chuyên môn cho giáo viên về kiến thức văn hóa dân tộc, phương pháp giáo dục thẩm mỹ và kỹ năng lồng ghép các giá trị

truyền thống vào bài giảng. Đồng thời, việc cung cấp tài liệu, phương tiện trực quan như tranh ảnh, nhạc cụ, video lễ hội, mẫu trang phục hay hiện vật dân gian sẽ giúp các tiết học trở nên sinh động, hấp dẫn và gần gũi với học sinh. Khi giáo viên được trang bị đầy đủ kiến thức, kỹ năng và phương tiện giảng dạy, họ sẽ chủ động, sáng tạo trong việc tổ chức các hoạt động giáo dục thẩm mỹ, từ đó giúp học sinh phát triển năng lực cảm thụ, tư duy sáng tạo và tình yêu văn hóa dân tộc một cách hiệu quả và bền vững.

2.6.5. Phối hợp giữa nhà trường - gia đình - cộng đồng

Phối hợp giữa nhà trường - gia đình - cộng đồng là yếu tố then chốt để giáo dục thẩm mỹ thông qua văn hóa dân tộc đạt hiệu quả bền vững. Trước hết, gia đình đóng vai trò nền tảng trong việc hình thành tình yêu văn hóa cho trẻ; cha mẹ cần khuyến khích con em tham gia các hoạt động văn hóa, lễ hội truyền thống, tạo cơ hội để các em được hòa mình vào không gian văn hóa quê hương, từ đó nuôi dưỡng cảm xúc thẩm mỹ tự nhiên. Nhà trường cần chủ động liên kết với các bảo tàng, di tích lịch sử, trung tâm văn hóa địa phương để mở rộng không gian học tập, giúp học sinh được quan sát, trải nghiệm và tiếp cận trực tiếp với giá trị văn hóa dân tộc. Bên cạnh đó, cộng đồng giữ vai trò quan trọng trong việc hỗ trợ, truyền cảm hứng và bảo tồn môi trường văn hóa - thẩm mỹ, tạo nên mối liên kết chặt chẽ giữa truyền thống và hiện đại. Sự gắn kết ba bên nhà trường, gia đình và cộng đồng sẽ hình thành một hệ sinh thái giáo dục toàn diện, trong đó học sinh vừa học, vừa sống trong không gian văn hóa, thấm nhuần cái đẹp và giá trị nhân văn của dân tộc.

Để phát huy hiệu quả giáo dục thẩm mỹ qua văn hóa dân tộc, cần thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp:

Thứ nhất, đổi mới phương pháp giảng dạy, tích hợp các yếu tố văn hóa dân tộc vào môn Mỹ thuật, Âm nhạc, Ngữ văn, Lịch sử, Hoạt động trải nghiệm... Giáo viên cần tổ chức các hoạt động như vẽ tranh dân gian, thiết kế trang phục truyền thống, biểu diễn nhạc cụ dân tộc hoặc tái hiện lễ hội quê hương để học sinh vừa học, vừa trải nghiệm.

Thứ hai, tăng cường hoạt động ngoại khóa và câu lạc bộ văn hóa - nghệ thuật, tạo môi trường cho học sinh thực hành, sáng tạo và thể hiện cảm xúc.

Thứ ba, bồi dưỡng giáo viên và xây dựng tài liệu hướng dẫn, giúp giáo viên có đủ kiến thức và kỹ năng lồng ghép nội dung văn hóa dân tộc trong dạy học.

Thứ tư, phối hợp giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng, thông qua các chương trình tham quan di tích, bảo tàng, làng nghề truyền thống... để học sinh được tiếp xúc trực tiếp với không gian văn hóa dân tộc.

2.7. Ý nghĩa và tác động

Giáo dục thẩm mỹ dựa trên nét đẹp văn hóa dân

tộc mang lại nhiều giá trị quan trọng trong việc hình thành nhân cách và phát triển toàn diện cho học sinh. Trước hết, nó giúp các em phát triển năng lực cảm thụ và sáng tạo nghệ thuật, từ việc thưởng thức, cảm nhận đến thể hiện ý tưởng cá nhân qua nhiều hình thức nghệ thuật khác nhau như hội họa, âm nhạc, múa, kịch hay văn học. Quá trình này không chỉ rèn luyện khả năng thẩm mỹ mà còn nuôi dưỡng trí tưởng tượng, tư duy phản biện và khả năng giải quyết vấn đề sáng tạo trong nhiều lĩnh vực của cuộc sống.

Đồng thời, thông qua việc tìm hiểu và trải nghiệm các giá trị văn hóa truyền thống, học sinh sẽ hiểu và trân trọng bản sắc dân tộc, biết giữ gìn và phát huy những giá trị tinh thần đặc sắc của quê hương, từ các lễ hội, trang phục, nghề thủ công, đến các nghi lễ, phong tục tập quán độc đáo. Việc giáo dục thẩm mỹ này còn góp phần hình thành nhân cách, lối sống lành mạnh, nhân văn, giúp các em biết ứng xử văn hóa, sống có trách nhiệm, tôn trọng người khác và đồng thời biết gắn kết cộng đồng, phát huy tinh thần hợp tác và chia sẻ.

Ngoài ra, khi được kết hợp hài hòa với giáo dục hội nhập, các em sẽ tăng cường ý thức hội nhập mà không hòa tan, giữ vững bản sắc văn hóa trong bối cảnh toàn cầu hóa, từ đó trở thành những công dân tự tin, năng động nhưng vẫn gắn bó sâu sắc với cội nguồn và truyền thống dân tộc. Quá trình này còn hình thành cho học sinh khả năng đánh giá, lựa chọn những giá trị tinh hoa của thế giới, đồng thời biết sáng tạo, đổi mới và ứng dụng phù hợp với đời sống hiện đại.

Chính vì vậy, giáo dục thẩm mỹ dựa trên văn hóa dân tộc không chỉ là phương tiện hình thành năng lực thẩm mỹ và nhân cách, mà còn là con đường giúp học sinh “lớn lên trong cái đẹp”, để từ đó biết yêu, gìn giữ và sáng tạo cái đẹp trong cuộc sống hiện đại, góp phần xây dựng một thế hệ trẻ giàu tri thức, giàu cảm xúc và giàu lòng tự hào dân tộc.

3. Kết luận

Nét đẹp văn hóa dân tộc không chỉ là di sản quý báu của mỗi quốc gia, mà còn là nguồn cảm hứng

vô tận cho giáo dục thẩm mỹ trong trường học. Qua việc tìm hiểu, trải nghiệm và sáng tạo dựa trên các giá trị văn hóa truyền thống, học sinh không chỉ phát triển năng lực thẩm mỹ, mà còn hình thành nhân cách, lòng tự hào dân tộc và khả năng sáng tạo cá nhân. Việc lồng ghép văn hóa dân tộc vào giáo dục thẩm mỹ giúp học sinh nhận thức sâu sắc về mối liên hệ giữa quá khứ và hiện tại, giữa truyền thống và hiện đại, đồng thời khơi gợi niềm đam mê học hỏi và trân trọng vẻ đẹp trong đời sống xung quanh.

Do đó, giáo dục thẩm mỹ thông qua văn hóa dân tộc không chỉ nâng cao khả năng cảm thụ và sáng tạo nghệ thuật của học sinh, mà còn là hành trình nuôi dưỡng tâm hồn, trí tuệ và cảm xúc của thế hệ trẻ, tạo nền tảng cho sự phát triển toàn diện, đồng thời góp phần bảo tồn và phát huy những giá trị tinh hoa của dân tộc. Đây là nền tảng quan trọng để xây dựng thế hệ trẻ thời đại mới: hiện đại, hội nhập nhưng luôn tự hào và ý thức giữ gìn giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Việt Nam ■

Tài liệu tham khảo

- [1]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2022). *Chương trình Giáo dục phổ thông môn Nghệ thuật (Âm nhạc - Mỹ thuật)*. Nxb. Giáo dục Việt Nam.
- [2]. Hồ Chí Minh (2011). *Toàn tập, tập 3*. Hà Nội: Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật.
- [3]. Nguyễn Cảnh Toàn (2005). *Giáo dục con người phát triển toàn diện trong thời kỳ đổi mới*. Nxb. Giáo dục Việt Nam.
- [4]. Trần Ngọc Thêm (2016). *Hệ giá trị văn hóa Việt Nam trong thời kỳ hội nhập*. Nxb. Văn hóa - Văn nghệ TP. Hồ Chí Minh.
- [5]. Vũ Minh Đức (2020). *Giáo dục thẩm mỹ cho học sinh phổ thông trong bối cảnh đổi mới chương trình giáo dục*. Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt tháng 10/2020, tr. 12 - 16.
- [6]. Nguyễn Thị Hòa (2021). *Bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa dân tộc trong giáo dục nghệ thuật ở trường học*. Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 191, tr. 45 - 50.
- [7]. Lê Thị Thanh (2023). *Giáo dục thẩm mỹ qua trải nghiệm văn hóa dân gian cho học sinh trung học cơ sở*. Tạp chí Giáo dục, số 542, tr. 36 - 40.

From the beauty of national culture to aesthetic education for students

Nguyen Thi Kim Phuong

Thu Dau Mot University - Email: phuongntk@tdmu.edu.vn

Abstract: Vietnamese national culture is a treasure of quintessence crystallized from a long history, a valuable spiritual asset containing the values of truth - goodness - beauty, contributing to the formation of the personality and identity of the Vietnamese people. In the current context, students have less and less direct contact with traditional cultural values, leading to limitations in perception, aesthetics and cultural behavior. The article analyzes the role of national cultural beauty in aesthetic education, points out limited practical manifestations, and proposes some orientations and solutions to integrate national cultural values into art teaching and creative experiential activities; thereby, contributing to fostering students' ability to perceive beauty, love for their homeland, national pride and awareness of preserving Vietnamese cultural identity.

Keywords: National culture, aesthetic education, art, students, personality, cultural identity.